

Брюксел, 31.10.2014 г.
COM(2014) 687 final

**ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**относно изпълнението, резултатите и общата оценка на Европейската година на
гражданите 2013**

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Съгласно Решението относно Европейската година на гражданите 2013¹ в настоящия доклад се прави общ преглед на изпълнението, резултатите и общите постижения. Той също така се основава на изводите от *последващата* оценка² на Годината, извършена от външен изпълнител по поръчка на Комисията.

1.1. Контекст

Понятието „гражданство на Съюза“ беше въведено за пръв път през 1993 г. с Договора от Маастрихт. С последващите договори от Амстердам (1999 г.) и Лисабон (2009 г.) допълнително се укрепиха правата, свързани с гражданството на Съюза. Въпреки че правата на свободно движение и пребиваване вече са добре установени в първичното и вторичното законодателство на Съюза, все още съществува разминаване между приложимите разпоредби и реалността, с която гражданите се сблъскват, когато се опитват да упражняват тези права в ежедневието си. По-специално, гражданите на Съюза все още срещат твърде много практически пречки, когато решат да живеят и работят в друга държава членка.

В своя *Доклад за гражданството на ЕС за 2010 г.*³ Комисията разгледа тези пречки, по-конкретно по отношение на трансграничните ситуации, и очерта 25 конкретни мерки за отстраняването им. Наред с другото, тя заключи, че липсата на достатъчно информация възпрепятства гражданите на Съюза да се ползват от своите права, и по-специално от правото на свободно движение.

Със своята резолюция от 15 декември 2010 г.⁴ Европейският парламент призова Комисията да обяви 2013 г. за Европейска година на гражданите „за да стимулира дебата относно европейското гражданство и да информира гражданите на ЕС относно техните права, по-специално новите права, произтичащи от влизането в сила на Договора от Лисабон“.

20-годишнината от подписването на Договора от Маастрихт беше подходящ повод 2013 г. да бъде обявена за Европейска година на гражданите, за да „повиши осведомеността и познанията за правата и отговорностите, свързани с гражданството на Съюза, за да даде възможност на гражданите да използват изцяло своето право на свободно движение и пребиваване в рамките на територията на държавите членки“⁵. Тази цел беше от още по-голямо значение предвид европейските избори, които предстояха през 2014 г. и на които всички граждани на Съюза имат право да гласуват и да бъдат избирани.

¹ Решение № 1093/2012/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 21 ноември 2012 г. относно Европейската година на гражданите (2013 г.), ОВ L 325, 23.11.2012 г., стр. 1.

² *Оценка на Европейската година на гражданите 2013*, РРМІ, Eugéval и Occurence, юни 2014 г.

³ *Премахване на пречките за упражняване на правата на гражданите на ЕС*, Европейска комисия, COM(2010) 603 final, 27 октомври 2010 г.

⁴ Резолюция на Европейския парламент от 15 декември 2010 г. относно състоянието на основните права в ЕС (2009 г.) — действително прилагане след влизането в сила на Договора от Лисабон (2009/2161(INI)), ОВ С 169 Е, 15.6.2012 г., стр. 49).

⁵ Член 2 — цели на горепосоченото решение

В съответствие с декларацията „Да общуваме на тема Европа в партньорство“⁶, Европейският парламент, Съветът на Европейския съюз и Европейската комисия определиха Европейската година на гражданите 2013 за свой междуинституционален комуникационен приоритет за 2013 — 2014 г.

1.2. Цели на Европейската година на гражданите

За Европейската година на гражданите 2013 (наричана по-долу „ЕГГ2013“) бяха определени следните конкретни цели:

- да се повиши осведомеността на гражданите на Съюза за правото им на свободно движение и пребиваване в Европейския съюз, и по-общо за техните правата при трансгранични ситуации, включително правото им да участват в демократичния живот на Съюза;
- да се повиши осведомеността на гражданите на Съюза за това как те реално могат да се възползват от правата и политиките на Съюза, докато живеят в друга държава членка, и да се насърчи активното им участие в граждански форуми за политиките и проблемите на Съюза;
- да се насърчи дебат за въздействието и потенциала на правото на свободно движение като неразделен аспект на гражданството на Съюза, и по-специално като фактор за укрепване на общественото сближаване и взаимното разбирателство между гражданите на Съюза, както и на връзката между гражданите и Съюза.

ЕГГ2013 имаше за цел да покаже, че гражданството на Съюза не е празно понятие, а основен статут на гражданите на държавите членки, който включва осезаеми права и ползи за тях (като физически лица, потребители, работници, студенти, доброволци, политически дейци и т.н.).

В тази връзка ЕГГ2013 трябваше също така да подчертае, че самите граждани на Съюза играят ключова роля в укрепването на тези права чрез своето участие в гражданското общество и демократичния живот.

1.3. Финансиране на ЕГГ2013

В решението на Комисията⁷ за приемане на годишната работна програма за 2013 г. относно ЕГГ2013 беше предвиден бюджет от 1 млн. евро за финансиране на дейности по конкретните цели.

След приемането на общия бюджет на Европейския съюз за финансовата 2013 година, с изменение на работната програма⁸ бяха предоставени допълнителни 1 млн. евро за разширяване на обхвата на дейностите.

През 2012 г. бяха отпуснати 750 000 евро за подготвителни действия във връзка с ЕГГ2013. ГД „Комуникации“ успя да мобилизира допълнителни 1,2 млн. евро от бюджета на програма „Европа за гражданите“.

⁶ Политическа декларация, подписана от трите институции на 22.10.2008 г. — ОВ С 13 от 20.01.2009 г..

⁷ С(2012) 8607 от 29 ноември 2012 г.

⁸ Решение С(2013)1409 final на Комисията от 5 март 2013 г.

От заделените 3 842 849,92 евро 79% бяха използвани за информационни и комуникационни дейности в ЕС, а останалите 21% бяха изразходвани за безвъзмездни средства в подкрепа на Алианса за Европейската година на гражданите (EUSA), съставен от граждански организации, за конференциите за откриването и закриването на ЕГГ2013, съответно по време на ирландското и на литовското председателство на ЕС, и за сключване на договор за външна оценка на дейностите по ЕГГ2013.

1.4. Основни заинтересовани лица и партньори в рамките на кампанията за ЕГГ2013

1.4.1. Национални звена за контакт

Както и при предишни европейски години, държавите членки бяха помолени да определят национални звена за контакт, които да подпомагат координацията на дейностите по ЕГГ2013 със заинтересованите лица на национално, регионално и местно равнище. Поради ограничения бюджет обаче на националните органи не беше предоставена финансова подкрепа за провеждането на кампанията на национално равнище.

Всички държави членки, с изключение на две⁹, определиха национални звена за контакт. В много страни звената се включиха активно в дейностите и в повечето случаи работеха в тясно сътрудничество със съответното представителство на Комисията и информационно бюро на Европейския парламент, както и с националните агенции — партньори на основния доставчик на комуникационни услуги на Комисията¹⁰.

Някои национални звена за контакт (напр. в Австрия и Италия) изготвиха специални дигитални или брошури, за да информират гражданите за техните права в ЕС, а други (напр. в Ирландия и Португалия) организираха поредица от национални граждански диалози, вдъхновени от гражданските диалози, проведени от Комисията в целия Съюз.

1.4.2. Граждански организации

Много граждански организации работят в областта на гражданското участие и европейската интеграция както на европейско, така и на национално равнище. Създаването на EUSA, най-голямото обединение на подобни организации, бе основен елемент на ЕГГ2013. В EUSA участваха 62 европейски организации и национални и европейски

⁹ Словакия и Обединеното кралство

¹⁰ Установената в Берлин компания Media Consulta, в качеството си на външен изпълнител, подпомагаше Комисията при изпълнението на цялостната комуникационна стратегия за ЕГГ2013 и при координацията и последващите действия във връзка с някои национални комуникационни кампании, дейности на гражданското общество и прояви с голям обществен отзвук.

мрежи¹¹, представляващи над 4500 организации от 50 страни в цяла Европа.

С действията си по двете направления на своята работна програма („подобряване на участието чрез информиране на гражданите посредством гражданското общество“ и „изготвяне на политическа програма за гражданите в Европа от самите тях и изразяване на тяхната позиция“), заедно с всички свои членове на европейско и национално равнище, ЕУСА беше ценен стратегически партньор на Комисията, който представяше гледната точка на гражданското общество.

1.4.3. Служби и представителства на Комисията

Много от вътрешните отдели на Комисията участваха в поредица от срещи за подготовка и подпомагане на изпълнението на дейностите по ЕГГ2013 и за определяне на възможности за сътрудничество по теми, свързани с ЕГГ2013.

Представителствата на Комисията изиграха основна стратегическа роля по отношение на свързаните с ЕГГ2013 дейности за достигане до гражданите на национално, регионално и местно равнище и за гладката координация с националните участници във връзка със съдържанието, логистиката, отразяването в медиите (включително социалните медии), мониторинга и докладването.

Те също така имаха ключова роля при организацията на гражданските диалози, нов инструмент за комуникация, който те популяризираха със „съпътстващи прояви“ за подготовка на заинтересованите граждани да участват активно в дебатите.

В редица държави членки те бяха подкрепени активно от съответната национална мрежа от информационни центрове Europe Direct.

1.4.4. Други институции на ЕС

През годината членове на Европейския парламент взеха участие в свързани с ЕГГ2013 прояви на европейско и национално равнище, поспециално в поредицата от граждански диалози. Информационните бюра на Европейския парламент също участваха в провеждането на кампанията за ЕГГ2013.

Комитетът на регионите бе този, който даде начало на официалните дейности по ЕГГ2013. На 28 ноември 2012 г. той проведе форум на тема „Регионите и градовете готови за Европейската година 2013 — дневният ред на гражданите добива местно измерение“¹².

Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) подкрепи активно кампанията през годината, като започна с проявата „Вашата

¹¹ За пълен списък на европейските и националните членове на ЕУСА вж. <http://ey2013-alliance.eu/>.

¹² <http://cor.europa.eu/en/events/forums/Pages/citizens-agenda-local.aspx>.

Европа 2013“, организирана на принципа на „отвореното пространство“ на 23 — 24 януари 2013 г.¹³ Той организира още една проява на високо равнище във връзка с Деня на гражданското общество 2013 — „Европейци, доколкото е възможно! Да съчетаем икономиката, солидарността и демокрацията“¹⁴.

1.5. Значението на партньорствата, безвъзмездно извършените дейности и доброволческата дейност за успеха на ЕГГ2013

Външният оценител заключи, че в ЕГГ2013 са участвали много различни лица по много различни начини и това е помогнало за смекчаване на ограниченията, наложени от бюджет, който беше скромнен за информационна кампания за над 507 млн. души в 28 държави членки (с присъединяването на Хърватия на 1 юли 2013 г.).

Стратегията за създаване на обединения от заинтересовани лица въз основа на техните ангажименти за сътрудничество и принос на европейско, национално и местно равнище имаше ключово значение за това кампанията да може да се проведе с ограничени ресурси. Според външните оценители, без тези партньорства това не би било възможно.

Местно равнище: значение на партньорствата

Испанският проект „19 лица за Европа“ беше една от най-мощните дейности в рамките на партньорствата през Годината. Той стартира по инициатива на представителството на Комисията в Мадрид и на испанското национално звено за контакт в тясно сътрудничество с испанските информационни центрове Europe Direct и с подкрепата на основния доставчик на комуникационни услуги на Комисията (чрез неговата агенция партньор в Испания).

В рамките на проекта от всеки испански регион (общо 19) беше избран по един човек, който да сподели лична история за това какво означава да си гражданин на Европа. Историите на тези „19 лица“ бяха публикувани в брошура, която беше изпратена до всички испански информационни центрове Europe Direct.

На 26 ноември 2013 г. на фасадата на сграда на европейските институции на главен път в Мадрид бяха представени снимки на 19-те лица в присъствието на основни медии, общински длъжностни лица, минавачи и ключови представители на Комисията и Европейския парламент, испанските посланици на ЕГГ2013, лицата на Годината и говорители. Едновременно с това бяха изпратени 19 съобщения (по едно за всеки регион) за местните и регионалните медии и едно основно съобщение за националните медии.

Проявата беше отразена в над 40 репортажа по телевизията, по радиото и в онлайн пресата. Видеозапис на инсталацията заедно с интервюта на някои от присъстващите длъжностни лица беше излъчван на официални прояви.

Оценителят отбелязва, че заинтересованите лица са имали значителен принос, по-специално чрез доброволен труд или собствени финансови средства. Това важи особено за националните членове на ЕУСА, които адаптираха своите

¹³ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-youreurope2013>.

¹⁴ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-civil-society-day-2013>.

дейности (прояви, семинари, работни срещи) в съответствие с приоритетите на ЕГГ2013.

Основният доставчик на комуникационни услуги на Комисията също използва множество възможности за *безвъзмездни* информационни дейности чрез своята мрежа от национални агенции партньори. Различни предприятия в Съюза предложиха безплатно ефирно време по радиото, рекламна площ върху билбордове без заплащане или с големи отстъпки и други подобни жестове на подкрепа.

1.6. Взаимно допълване между ЕГГ2013 и други програми и инициативи на ЕС

Според външната оценка равнището на амбициите, съчетано със силно ограничения общ бюджет¹⁵, е изисквало всички да проявяват творчество, като систематично търсят взаимодопълващи се елементи между програмите и инициативите на ЕС и съответните екипи. Една от особеностите на ЕГГ2013 е броят и интензитетът на постигнатите полезни взаимодействия.

Това се отнася особено за кампанията „Младежта в движение“. Със средства от бюджета на ЕГГ2013 беше разработена обща визуална идентичност и бяха създадени специални анимации за ЕГГ2013 в подкрепа на 16 прояви в различни държави членки¹⁶, като посланиците на ЕГГ2013 или лицата на Годината активно участваха в дебатите по различните теми. Тези прояви също така дадоха възможност за разпространение на публикации по въпроси, свързани с гражданството на ЕС.

Европейската седмица на младежта 2013 беше посветена на активното гражданство и участието на младите хора в обществения живот. Проекти по програма „Младежта в действие“ бяха отличени за образцова работа за популяризиране на активното гражданско участие сред младите хора. Националните агенции по програмата организираха стотици национални и регионални дейности в целия ЕС в сътрудничество със звената за контакт за ЕГГ2013, представителствата на Комисията и мрежата „Евродеск“¹⁷.

През 2013 — 2014 г. Комисията организира редица прояви в подкрепа на *отговорните научни изследвания и иновации*¹⁸, за да насърчи двупосочния

¹⁵ За сравнение с бюджета на предходните европейски години: 2007 г. — Равни възможности за всички (22,5 млн. евро), 2008 г. — Межкултурен диалог (10 млн. евро), 2010 г. — Борба с бедността и социалното изключване (17,25 млн. евро), 2011 г. — Доброволческа дейност (10,75 млн. евро) и 2012 г. — Активен живот на възрастните хора и солидарност между поколенията (5 млн. евро).

¹⁶ Палма де Майорка (Испания), 26 — 28 март; Волос (Гърция), 18 — 20 април; Париж (Франция), 9 — 10 май; Брюксел (Белгия), 28 — 30 юни; Спа (Белгия), 17 — 21 юли; Бургас (България), 25 — 28 юли; Швентой (Литва), 8 — 11 август; Марсилия (Франция), 27 — 29 септември; Кошице (Словакия), 3 — 5 октомври; Лиеж (Белгия), 17 — 19 октомври; Бургос (Испания), 20 — 21 ноември; Никозия (Кипър), 22 — 23 ноември; Валета (Малта), 6 — 7 декември; през 2014 г.: Рига (Латвия), 28 февруари — 2 март; Прага (Чешка република), 29 — 30 април и Лисабон (Португалия), 9 — 11 май

¹⁷ Основният доставчик на информация относно политиките и възможностите на европейско равнище за младите хора и за хората, които работят с тях: <http://www.eurodesk.org>

¹⁸ <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/public-engagement-responsible-research-and-innovation>

диалог с гражданите в цяла Европа и да помогне за определянето на политическите цели в областта на научните изследвания и иновациите в рамките на програма „Хоризонт 2020“. Във връзка с инициативата VOICES¹⁹, финансирана по програма „Науката в обществото“ и стартирала в рамките на ЕГГ2013, Комисията се ангажира да се вслушва в мненията и идеите на гражданите²⁰ посредством навременна, прозрачна и проследима процедура за участие.

Generations@school

Инициативата Generations@school стартира през 2012 г. в рамките на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията — учителите бяха поканени да организират проекти с участието на ученици и възрастни граждани от своите общности и да се включат в конкурс между училищата в ЕС.

Инициативата беше продължена за ЕГГ2013 и включваше дискусии за Европа, за настоящото положение и за това какво могат да направят заедно млади и стари, за да изградят Европа на бъдещето (Какво означава да си европейски гражданин? Какви права в ЕС произтичат от европейската интеграция? Как бъдещите европейски граждани възприемат тези права и как възнамеряват да ги използват? Каква Европа трябва да бъде предадена на следващото поколение?).

Част от разходите за конкурса (за преводи, организиране на журито) бяха финансирани от бюджета на ЕГГ2013, а членове на екипа на ЕГГ2013 помогнаха за определянето на победителите сред училищата.

2. ДВЕТЕ СТРАНИ НА ГОДИНАТА

В своята реч за състоянието на Съюза от 2012 г. председателят на Комисията Жозе Мануел Барозу подчерта: „Свърши времето, когато европейската интеграция се постигаше с мълчаливото съгласие на гражданите“. Наред с повишаването на осведомеността за правата на гражданите на Съюза, ЕГГ2013 беше чудесна възможност за действия във връзка с политическата необходимост от участие на широката общественост в интеграцията на ЕС.

Поради това дейностите в рамките на ЕГГ2013 имаха двойствен характер — от една страна, повишаване на осведомеността, а от друга — провеждане на диалог и предоставяне на различни възможности за участие на широк кръг от заинтересовани лица.

2.1. Повишаване на осведомеността: информационна и комуникационна кампания в ЕС

Беше създадено мото, обхващащо тези две характеристики на кампанията: „Важна е Европа, важен си ти. Участвай в дебата“. То беше преведено на

¹⁹ *Възгледи, мнения и идеи на гражданите в Европа за науката:* <http://www.voicesforinnovation.eu/>

²⁰ В резултат бяха изготвени покани за представяне на предложения за научни изследвания по приоритетна област „Отпадъците: ресурс за рециклиране, повторно използване и възстановяване на суровини“ на програма „Хоризонт 2020“. Очаква се по поканите да бъдат отпуснати около 116 млн. евро през 2014 и 2015 г.

всички 24 езика на ЕС и беше основен елемент на визуалната идентичност на ЕГГ2013.

От самото начало визуалната идентичност на ЕГГ2013 беше с междуинституционален характер и институциите на Съюза бяха насърчавани да я използват в своите комуникационни дейности, свързани с ЕГГ2013. Европейският парламент я добави (чрез вмъкнат етикет) към своята собствена концепция и цветове, а ЕИСК и Комитетът на регионите я възприеха и го използваха последователно.

Централната комуникационна кампания във връзка с ЕГГ2013, която беше проведена от ангажирания от Комисията основен изпълнител, имаше за цел да се предостави на широката общественост информация за правата и възможностите в ЕС. С нея също така се повишаваше осведомеността и се насърчаваше използването на многоезичните средства за информиране и на инструментите за участие, които помагат на гражданите да се възползват максимално от правата си в ЕС и от възможностите за участие в изготвянето на политиките на Съюза (сред тях са мрежата Europe Direct, порталът YourEurope, СОЛВИТ, интерактивното създаване на политики (IPM), европейските граждански инициативи (ЕГИ), петициите до Европейския парламент и жалбите до европейския омбудсман).

Стремежът беше в рамките на кампанията да се използва пълният потенциал на съществуващите инструменти и материали на ЕС (уебсайтове, портали, видеоматериали, брошури, прояви и др.), за да се информират гражданите и да им се даде възможност да участват в обществения живот в Съюза. Необходимо беше тясно сътрудничество между всички участници в организацията на ЕГГ2013, включително много служби на Комисията (особено представителствата), информационните центрове Europe Direct, информационните бюра на Европейския парламент и други институции на ЕС, държавите членки (на национално, регионално и местно равнище) и гражданските организации (национални и европейски). Комисията използва и своите вече съществуващи аудио-визуални и печатни материали за правата на гражданите, трансграничните дейности и единния пазар.

Представителствата на Комисията и информационните центрове Europe Direct изиграха ключова роля и дадоха импулс на дейностите на национално, регионално и местно равнище, като организираха стотици семинари, дебати и конференции през годината. 50% от „съпътстващите прояви“ — подготвителни, придружаващи и последващи събития във връзка с инициативата за граждански диалози (вж. по-долу), бяха посветени на теми,

свързани с Годината, и поради това могат да се считат за неразделна част от кампанията в рамките на ЕГГ2013.

Сред основните характеристики²¹ на централната комуникационна кампания бяха:

- централен, междунституционален уебсайт на ЕГГ2013 (www.europa.eu/citizens-2013, по-късно www.europa.eu/citizens-2014), чиито страници от най-горно ниво бяха достъпни на всички 24 официални езика на ЕС, включително хърватски и ирландски. Уебсайтът беше създаден така, че да отговаря на нуждите на различни целеви групи, като учени, младежи, хора, търсещи работа, и избиратели. Активно се търсеше съдействието на всички заинтересовани лица. Те бяха насърчавани да споделят новини и информация за събития, които да бъдат включени в централния календар с прояви в целия ЕС. Уебсайтът включваше данни за посланиците на ЕГГ2013, лицата на Годината и говорителите (вж. по-долу), които също бяха насърчавани да изпращат информация за своите дейности, за да бъде публикувана на уебсайта. На уебсайта беше публикувана и обща информация за правата в ЕС, откъси от публикации в медиите, доклади и снимки от прояви във връзка с ЕГГ2013.
- аудио-визуални материали и излъчвания по радиото: разпространение в ЕС на информационен видеоматериал за ЕГГ2013, на други видеоматериали и на „вирусен“ видеоклип за ЕГГ2013 и изготвяне и широко излъчване в целия Съюз, до голяма степен *безвъзмездно*, на 30-секунден радиоклип за правата в ЕС и за Европейската година.
- медийни дейности, включително провеждане на брифинги за медиите, изпращане на съобщения до медиите и поддържане на активни връзки с медиите на европейско и национално равнище.
- рекламна дейност: създаване на партньорства с организации, които работят с много хора, като предприятия за обществен транспорт, общински центрове и библиотеки, с цел *безвъзмездно* разпространение на рекламни материали за ЕГГ2013.

Безвъзмездно разпространение на материали в рамките на кампанията за ЕГГ2013: пример от Словакия

За да достигнат посланията от кампанията пряко до гражданите, с *Dopravný podnik*, основния обществен превозвач в Братислава, бяха договорени отстъпки в размер до 90% за показване на визуални материали и на „вирусния“ видеоклип за ЕГГ2013 в автобуси в словашката столица. В резултат, през декември 2013 г. във всички 500 автобуса бяха поставени плакати за ЕГГ2013, които можеха да бъдат видени от 650 000 пътници на ден в продължение на две седмици. През една от седмиците 30-секундният „вирусен“ видеоклип за ЕГГ2013 беше излъчван на екрани в автобусите, за да се постигне максимално въздействие на мотото на ЕГГ2013 и визуалните материали.

²¹ В приложението (Европейската година на гражданите 2013 накратко) са посочени някои количествени данни за кампанията и дейностите.

- посланици, лица и говорители на ЕГГ2013: популярни личности в страните членки бяха помолени да посветят част от времето и енергията си, за да бъдат „посланици“ на Годината. Граждани, които са използвали по положителен начин правата си в ЕС, бяха потърсени, за да придадат личен характер на кампанията и да станат „лица на Годината“. Към тях се присъединиха експерти по въпроси, свързани с ЕГГ2013 (по-специално гражданство, европейски въпроси и политика). Те имаха опит в работата с медиите и изпълняваха ролята на „говорители“ на кампанията. Понякога това бяха представители на националните звена за контакт или на представителствата на Европейската комисия. В съответствие с националните си особености някои страни решиха да не използват посланик, лице или говорител, а вместо това бяха подкрепени по друг начин в рамките на кампанията (например с подкрепа за организиране на прояви, рекламни материали и др.).
- използване на социалните медии, особено на профилите на Комисията в социалните медии: поредица от анкети във Facebook и съпътстващо Facebook приложение, онлайн мониторинг, онлайн фотоконкурс за ЕГГ2013 чрез Facebook, въз основа на който бе публикуван календар за 2014 г., и друго съдържание, предназначено специално за интернет. Беше извършена и известна рекламна дейност във Facebook. Каналите на Комисията в социалните медии бяха използвани за провеждане на „тематични седмици в социалните медии“ — нова практика, включваща акцент върху тема от интерес за широката общественост за определен период, обикновено една седмица. Тези тематични седмици стимулираха съответните служби на Комисията да си сътрудничат извън ежедневната работа и да използват ориентиран към гражданите подход. Според външните оценители това разчупващо рамките и ориентирано към потребителите сътрудничество между отделите е положителен, устойчив резултат от ЕГГ2013.
- печатни комуникационни материали и рекламни материали за ЕГГ2013, включително набор от материали за различни целеви групи (на 23 официални езика), пощенски картички, плакати, ролбанери, банери и различни рекламни подаръци. Комисията публикува за изтегляне файлове с визуалната идентичност на кампанията заедно с ръководство за използването им, така че заинтересованите лица да могат лесно да поръчват изработването на рекламни материали (за своя сметка), без да трябва да се занимават с дизайна на визуалните материали.
- Комисията също така мобилизира своите комуникационни служби и инструменти да допринесат за ЕГГ2013. Това включваше видеоклипове за гражданските диалози, информация в интернет за политиките на ЕС, граждански проекти, финансирани по програма „Европа за гражданите“, прояви, организирани от информационните центрове Europe Direct и от Team Europe²², популяризиране на идеята за единно място за информация за гражданите чрез „Вашата Европа“ и групи, специално поканени от Комисията във връзка с подготовката и последващите действия относно гражданските диалози, организирани в рамките на Годината.

²² Експерти от ЕС, които могат да бъдат поканени от училища, НПО, предприятия и др. да изнесат презентации или да водят семинари или дебати

- с инициативата „Завръщане в училище“²³ длъжностни лица бяха насърчавани да се включат активно в ЕГГ2013, снабдени с учебни и информационни материали.

На висок глас за правата в ЕС: посланици на ЕГГ2013

Юдит Полгар от Унгария, носителка на златен медал от шахматна олимпиада, е може би най-добрата шахматистка за всички времена. Тя беше един от посланиците на ЕГГ2013.

Юдит каза: *„Като посланик на ЕГГ2013 искам да помогна на повече хора да разберат, че трябва да си сътрудничим не само на равнище държави членки. Всички хора в Европейския съюз трябва да осъзнаят, че имат възможност да опознаят хората в други страни и да споделят своите възгледи и мнения по въпроси, които ги засягат. Като шахматистка, като унгарка и като европейка се опитвам да допринеса за развитието на ЕС в областта на спорта, образованието и културата.“*

2.2. Насърчаване на диалог

2.2.1. Достигане до широката общественост: гражданските диалози

Между септември 2012 г. и март 2014 г. Комисията проведе поредица от 51 граждански диалога във всички държави членки с общ бюджет (отделен от бюджета на ЕГГ2013) от 3,56 млн. евро. В тях участваха председателят на Комисията и повечето от членовете на колегиума.

Комисията разработи и изпробва гражданските диалози като нов инструмент за пряка комуникация по политически въпроси с широката общественост. Те се основаваха на модела на „събрания в кметството“, при който комисар и член на Европейския парламент или национален, или регионален политик изслушват гражданите и обсъждат с тях различни въпроси, свързани с ЕС. Диалозите имаха за цел да възвърнат доверието на европейските граждани в техните политици и в европейското управление. Те придадоха лице на Европа и предложиха на гражданите възможност да изкажат мненията си и да получат конкретна информация.

Средният брой на участниците на проява беше над 300 души. В края на март 2014 г. броят на гражданите, присъствали лично, беше около 17 000, а броят на хората, проследили гражданските диалози на живо по интернет или в социалните медии, беше 105 000. Публикации в регионални вестници в седмиците, когато се провеждаха съответните граждански диалози, достигнаха до 43 милиона европейци чрез печатните версии и до още 51 милиона души чрез онлайн версиите. Средно всяка проява бе отразена с 39 материала в медиите (на живо по телевизията, телевизионни репортажи, радиорепортажи и статии в печатните и онлайн медиите). Всички диалози бяха излъчени на живо по

²³ http://ec.europa.eu/news/eu_explained/110117_en.htm.

интернет и документирани на централната информационна уебстраница (<http://ec.europa.eu/debate-future-europe/>).

След като диалозите приключиха, колегиумът на членовете на Комисията прие доклад²⁴ за основните поуки от проявите.

Разчупване на леда: гражданските диалози

На 27 март 2014 г. Комисията приключи първата поредица от 50 граждански диалога с общоевропейски дебат в Брюксел. В проявата участваха 150 граждани от цяла Европа, които говориха за своя реален опит като европейци и споделиха своите притеснения и желания за бъдещето на Европа и за своето бъдеще като европейски граждани.

По време на диалога с председателя на Комисията Жозе Мануел Барозу, един от тях, млада полякиня на име Камила, припомняйки си многобройните разговори за Европа със своите съученици, пламенно заяви : *„Важно е младите хора да знаят, че са граждани на ЕС, и да са наясно с възможностите, свързани с това. ЕС трябва да е част от училищните учебни програми във всички 28 държави членки“*.

2.2.2. Мобилизиране на организираното гражданско общество

Гражданските диалози бяха насочени към отделните граждани, но успоредно с тях организациите и европейските мрежи от ЕУСА и техните национални алианси/инициативи в 23 държави членки²⁵ изиграха решаваща роля за включването на групи на организираното гражданско общество в дейности по ЕГГ2013 в целия Съюз.

Националните алианси на ЕУСА участваха активно от самото начало, като работиха с националните звена за контакт, службите на институциите на ЕС и агенциите — партньори на основния доставчик на комуникационни услуги, по изготвянето на общи планове за действие относно ЕГГ2013.

Мобилизиране на национално, регионално и местно равнище: примери за някои от националните алианси на ЕУСА

Отличителната черта на ЕУСА беше степента, в която той привлече за участие и мобилизира своите национални алианси в повечето държави членки, и творчеството, което те проявиха. Националният алианс в Обединеното кралство, една от двете държави членки без звено за контакт, работи в тясно сътрудничество с представителствата на Комисията и информационните бюра на Европейския парламент в Лондон, Глазгоу и Кардиф. Заедно те организираха поредица от семинари на теми като социално приобщаване, доброволческа дейност и инструменти за активно участие на гражданите.

²⁴ Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „Гражданските диалози като принос към изграждането на европейско обществено пространство“, COM(2014) 173 final, 24 март 2014 г.

²⁵ В Австрия, Естония, Гърция, Ирландия и Швеция нямаше национални алианси/инициативи на ЕУСА.

Българският национален алианс и службите на институциите на ЕС организираха национален ученически конкурс, победителите от който имаха възможност да представят своите идеи за начините за по-активно участие на гражданите в политическия живот в ЕС и да се запознаят с различни възможности за финансиране по време на лагера „Ние сме граждани на Европа“²⁶.

ЕУСА и Европейският граждански форум публикуваха документ от 12 страници на английски и френски език със специален акцент върху ЕГГ2013 и необходимостта от значителни усилия по отношение на комуникацията. Други членове на ЕУСА също изготвиха подобни публикации с цел повишаване на осведомеността за ЕГГ2013, ангажиране на хората и насърчаване на тяхното участие в конкретни дискусии за политиката на Съюза за гражданството.

Присъединяването на Хърватия към Европейския съюз бе използвано от ЕУСА, за да организира на 8 юли в Загреб конференция на равнище ЕС на тема „Гражданство на ЕС: пресечни гледни точки“, на която гражданските организации от Западните Балкани се запознаха с процеса на размисъл за гражданството, протичащ в Европа. Броят на участниците в проявата беше над 150, като имаше добър баланс между представителите от Балканите и от другите европейски страни. Множеството присъстващи журналисти проследиха отблизо всички дискусии. На проявата бяха разгледани основни въпроси, свързани с ЕГГ2013, и бяха изготвени препоръки, които по-късно ЕУСА добави към своите общи препоръки за политиките (вж. по-долу).

През годината ЕУСА и неговите европейски и национални членове участваха в дебат на равнище ЕС относно политиката за гражданството (правата, свързани с гражданството на ЕС, пречките за упражняването им и начините за преодоляването им и т.н.) в съответствие с целите на ЕГГ2013.

Бяха създадени три работни групи, в които участваха 100 представители на 80 национални и европейски граждански организации от повечето от държавите членки. Те работиха по следните теми:

1. Активно гражданско участие и граждански диалог
2. Икономическо, социално и политическо гражданство: единно цяло
3. Приобщаващо гражданство за всички пребиваващи в ЕС.

Резултатът от тази трудна и приобщаваща работа беше „Важни сме НИЕ, важна е Европа! Към демократично европейско гражданство!“²⁷ — списък с 98 препоръки за политиките, предназначен за институциите на ЕС, националните органи и самите граждански организации.

²⁶ <http://ey2013-alliance.eu/events/youth-camp-we-are-citizens-of-europe-koprivshitsa-bulgaria/>.

²⁷ <http://ey2013-alliance.eu/itsabouteuropeitsaboutus/>.

Препоръки на ЕУСА за политиките: гледната точка на организираното гражданско общество

Една от основните цели на широката междусекторна и транснационална мрежа на ЕУСА при изготвянето на нейните препоръки за политиките беше да се гарантира, че активното гражданско участие се възприема като постоянен хоризонтален елемент в европейската обществена политика.

В своите препоръки ЕУСА приема широкото схващане, че гражданството на ЕС не трябва да се ограничава до индивидуален подход, основан на правата, а следва да има силно измерение, основано на ценностите, за да се насърчава сред европейците чувството на принадлежност към общ европейски проект.

Препоръките допълват и подсилват препоръките в *Доклада на Европейската комисия за гражданството за 2013 г.* и, по-конкретно, се основават на две допълнителни насоки за укрепване на:

- (1) ангажираността на гражданите с европейския проект;
- (2) рамката за участие в европейския процес на вземане на решения.

3. КЪМ СЪЗДАВАНЕ НА ТРАЙНО НАСЛЕДСТВО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИЗГОТВЯНЕТО НА ПОЛИТИКИ

3.1. Конференции на равнище ЕС във връзка с ЕГГ2013

Както и при предишните европейски години, проявите по откриването и закриването бяха организирани от двете държави членки, председателстващи ЕС през годината — в този случай Ирландия и Литва.

На 10 януари 2013 г. председателят Барозу, ирландският министър-председател Енда Кени и ирландският заместник министър-председател Имън Гилмор официално дадоха начало на Годината в кметството на Дъблин. Непосредствено след това на същото място беше проведен първият граждански диалог за годината с участието на заместник-председателя на Комисията Вивиан Рединг и ирландския министър по европейските въпроси Лусинда Крейтън.

Проявата за закриване на ЕГГ2013 се състоя в литовския парламент (*Seimas*) във Вилнюс на 12 — 13 декември 2013 г. В началото на церемонията заместник-председателят Рединг, литовският министър-председател Алгирдас Буткявичюс, председателят на *Seimas* Лорета Граужинене и европейският омбудсман Емили О'Райли произнесоха речи. По време на проявата препоръките на ЕУСА за политиките (вж. по-горе) официално бяха връчени на г-жа Рединг, която отново участва в граждански диалог, последния за годината, в кметството на Вилнюс.

3.2. Основни документи, свързани с ЕГГ2013

По принцип европейските години имат за цел:

- 1) в целия ЕС да се проведе кампания за повишаване на осведомеността по избрана тема и

- (2) да изиграят ролята на катализатор за развитието на политиките в тази област.

ЕГГ2013 не беше изключение. По отношение на развитието на политиките основните резултати бяха:

- „Европейците имат думата“ — анализ на резултатите от обществената консултация „Граждани на ЕС — вашите права, вашето бъдеще“²⁸. Тази консултация на Комисията за европейското гражданство се състоя от 9 май до 27 септември 2012 г. и в нея участваха почти 12 000 души и организации, с което тя се превърна в най-голямата консултация на Комисията, провеждана някога;
- Доклад за гражданството на ЕС за 2013 г.: „Граждани на ЕС: вашите права, вашето бъдеще“²⁹ — основен документ, приет от Комисията на 8 май 2013 г., в който се предлагат дванадесет действия за отстраняване на пречките пред упражняването от страна на гражданите на ЕС на техните права. Действията включваха от премахване на пречки за работници, студенти и стажанти в ЕС до намаляване на бюрокрацията в държавите членки и насърчаване на участието на гражданите на ЕС в демократичния живот на Съюза;
- Доклад на Комисията за гражданските диалози: „Гражданските диалози като принос към изграждането на европейско обществено пространство“³⁰ — наблюдения и уроци от поредицата дебати тип „събрания в кметството“, проведени в ЕС между септември 2012 г. и края на март 2014 г.;
- набор от заключения³¹ на Съвета, приети през декември 2013 г. по време на литовското председателство, с които беше подкрепен Докладът за гражданството на ЕС за 2013 г. и беше отправен призив за изпълнение на препоръките в него.

4. ПОСЛЕДВАЩИ ДЕЙСТВИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ЕГГ2013

4.1. Продължаване на дейностите през 2014 г.

Комисията сметна, че е подходящо да продължи действията, свързани с ЕГГ2013, и през 2014 г., тъй като тя е година на европейски избори и институционален преход. Много от действията отново бяха свързани с участието в демократичния процес и формирането на политиките на ЕС. За дейностите през 2014 г. не бяха предвидени конкретни средства.

²⁸ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/report_eucitizenship_consultation_en.pdf.

²⁹ Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален Комитет и Комитета на регионите — Доклад за гражданството на ЕС за 2013 г.: „Граждани на ЕС: вашите права, вашето бъдеще“, COM(2013) 269 final, 8.5.2013 г.
http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/2013eucitizenshipreport_en.pdf

³⁰ Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „Гражданските диалози като принос към изграждането на европейско обществено пространство“, COM(2014) 173 final, 24.3.2014 г.
http://ec.europa.eu/debate-future-europe/citizens-dialogues/belgium/brussels3/dialogue_en.pdf.

³¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/139959.pdf.

Две прояви на европейско равнище бяха организирани в тясно сътрудничество между ЕУСА, ЕИСК и Комисията:

- „*Да възстановим заедно европейския проект*“ — кръгла маса, проведена на 20 февруари 2014 г., и
- „*Отвѣд програми и манифести: Какво е Европа за нас?*“ — ден на гражданското общество на 18 март 2014 г.

На двете прояви, състояли се в сградата на ЕИСК в Брюксел, препоръките на ЕУСА за политиките послужиха за отправна точка на различни дебати с участието на представители на Комисията, Европейския парламент и ЕИСК.

4.2. Създаването на истинско европейско обществено пространство

Като инструмент, даващ възможност на гражданите да говорят от свое име, а не посредством представители на групи със специални интереси, и да изразят пряко своите притеснения, страхове, надежди и очаквания пред високопоставени политици, гражданските диалози допринесоха осезаемо за създаването на европейско обществено пространство, в което може да се обсъжда европейската политика. Те бяха нещо повече от обикновени срещи с въпроси и отговори и опитът, особено от общоевропейския граждански диалог, с който на 27 март 2014 г. приключи първата поредица от диалози, показва, че те имат голям потенциал за събиране на идеи и допълване на дискусиите, които понастоящем или са ограничени до малък брой заинтересовани организации, или се състоят предимно извън институционалната сцена.

Успоредно с това, активното участие на организациите и мрежите от ЕУСА на европейско и национално равнище, даде възможност на организирани граждани от гражданското общество в Съюза също да разглеждат въпросите, свързани с ЕГГ2013, и да допринесат за развитието на политиката на ЕС в областта на гражданството и демокрацията.

ЕГГ2013 и нейното продължение през 2014 г. бяха отлична възможност да се обмисли как тези, до този момент разделени, канали за достигане до гражданите да бъдат обединени и да се създаде истинско „европейско обществено пространство“. Резултатите от изборите за Европейски парламент подчертаха необходимостта от насърчаване на участието на гражданите в процесите на интеграция на Съюза, независимо дали чрез граждански организации или самостоятелно. Комисията възнамерява да продължи да търси възможности за създаване на обществено пространство за дебати, дискусии и обмен на мнения по европейски въпроси от европейска гледна точка с участието на гражданските организации и широката общественост.

4.3. Заключение

Комисията приветства заключенията на външните оценители³² по отношение на *уместността* на набора от дейности, избрани за ЕГГ2013, и признанието, че тези дейности са съответствали изцяло на целите на Годината без сериозни пропуски или припокривания. Оценителите също така отбелязаха, че широката тема е довела до участието на широк кръг от лица и до мултиплициращи ефекти, което е допринесло за разпространение на посланието на ЕГГ2013. Според оценката комуникационните дейности са съответствали на потребностите на целевите групи.

Комисията приема взаимосвързаните заключения относно *ефективността* и *ефикасността*, тоест, че късното приемане на Решението е затруднило потенциалните партньори да се мобилизират навреме, за да допринесат за дейностите, особено на национално равнище, както и че отпуснатите финансови средства не са съответствали на амбицията да се информират всички граждани за техните права в ЕС. Оценителите смятат, че дейностите и проявите с участие на гражданите са били по-ефективни от разпространението на информация чрез масмедииите. Те също така отбелязват значителната мобилизация на заинтересованите лица (вж. по-горе), които са допринесли с човешки и финансови ресурси и/или са участвали на доброволен принцип, и подчертават, че различните категории дейности са били с различна ефективност.

Комисията споделя и заключенията на оценителите за *устойчивостта* на дейностите, свързани с ЕГГ2013. От една страна, поради малкия бюджет на информационната и комуникационната кампания в ЕС резултатите от нея наистина едва ли ще се окажат устойчиви и това води до намаляване на общата устойчивост. От друга страна, тъй като насърчаващите активно участие форми на комуникация бяха ориентирани към потребностите на гражданите, те вероятно ще имат трайно въздействие върху участвалите заинтересовани лица, стига очакванията за последващи действия да бъдат удовлетворени. В противен случай е възможно някои заинтересовани лица да са по-малко склонни да се включват в подобни прояви в бъдеще.

Що се отнася до *въздействието* ѝ върху общата информираност на европейските граждани за техните права и за техните възможности да участват в процеса на европейската интеграция, ЕГГ2013 може да се разглежда само като конкретен принос към общите усилия на Комисията посредством нейната обща комуникационна стратегия и програмите и политиките на ЕС за достигане до гражданите.

ЕГГ2013 беше замислена като общоевропейска кампания за повишаване на осведомеността за правата на гражданите на ЕС и като катализатор за развитието на политиката в областта на гражданството на Съюза, особено по отношение на създаването на истинско европейско обществено пространство. Последната цел придобиваше все по-голямо значение с напредването на

³² За подробни заключения и препоръки вж.: http://europa.eu/citizens-2013/sites/default/files/content/document/EYC2013_%20evaluation%20final%20report%202014_07_25.pdf

Годината, особено след продължаването на дейностите, свързани с ЕГГ2013, през 2014 г. в периода преди европейските избори. Обхватът и въздействието на комуникационната кампания бяха ограничени поради скромния бюджет, но това ограничение беше компенсирано ефективно от креативността, ангажираността, доброволческата дейност и мотивацията на всички заинтересовани лица на европейско и национално равнище. Сред тях бяха ЕУСА и неговите членове от организираното гражданско общество — те създадоха устойчиви мрежи с дълготрайно въздействие, които ще помогнат за развитието на истинско европейско обществено пространство.

Всички тези общи усилия и дейности помогнаха ЕГГ2013 да бъде „година **за, на и с** гражданите“, независимо дали по организиран (чрез ЕУСА) или неорганизиран начин (чрез гражданските диалози).

Външна оценка на ЕГГ2013: предизвикателства пред бъдещите европейски години

- ✓ За да достигне в една и съща степен до широка аудитория в 28-те държави членки, една информационна кампания ще се нуждае от бюджет от поне няколко милиона евро само за публикации и излъчвания в медиите. Тя също така трябва да отправя ярки и оригинални послания, за да привлече вниманието на хората и евентуално да окаже въздействие.
- ✓ Когато ресурсите са ограничени, приоритетът е да се проведе комуникационна кампания в подкрепа на проявите. В подобни случаи проявите са основните средства за разпространение на информация и кампанията е инструмент, който най-вече има за цел да привлече участници и вниманието на медиите, за да осигури по-широко разпространение.
- ✓ Провеждането на традиционна кампания и на основана на прояви комуникация с ограничен бюджет не е ефективно. Комуникационната стратегия трябва да бъде определена на ранен етап.

Приложение: Европейската година на гражданите 2013 накратко